

TIJD-SCHRIFT

Nummer 55
maart 1995

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

COLOFON

De Historische Vereniging Vlaardingen heeft tot doel het bevorderen van:

- de belangstelling voor en de kennis van de stad Vlaardingen en haar bewoners;
- het behoud en het herstel van gebouwen en stedenbouwkundige structuren en landschappen;
- het behoud en het verzamelen van die gegevens die van belang zijn voor de geschiedenis van de stad.

De contributie bedraagt f 32,50 per jaar, voor jongeren t/m 25 jaar f 25, te voldoen per accept-girokaart. Het postgironummer van de vereniging is 750978. Leden krijgen jaarlijks het Historisch Jaarboek en 4 x per jaar het verenigingsblad Tijd-Schrift.

Het bestuur is als volgt samengesteld:

W.C. den Breems, voorzitter
C.J. Hart, secretaris
J.J. Westerdijk, penningmeester
J. van Hees
J.A.C. Mathijssen
A. Ouwendijk
E. van Rongen
W. van de Wetering

Adres secretariaat/ledenadministratie:
Prins Bernhardlaan 12
3135 JB Vlaardingen
Telefoon 434 7063

Verkoop losse uitgaven:
Arnold Hoogvlietstraat 69
3134 CD Vlaardingen
Telefoon 434 6864

Redactie Tijd-Schrift:

E. van Rongen, eindredacteur
F.W. Assenberg
C.M. van den Boogert
A. Maarleveld

Redactie-adres:
Paul Henri Spaakring 22
3137 DJ Vlaardingen
Telefoon 474 9416

Bijdragen aan de inhoud van Tijd-Schrift zijn van harte welkom. In verband met de geautomatiseerde verwerking van de teksten ontvangt de redactie deze graag op 3,5" diskette, bij voorkeur in WordPerfect voor Apple Macintosh of WP in MS-DOS formaat.

ISSN 1380-2992 © Historische Vereniging Vlaardingen

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

Redactioneel	2
Van de voorzitter	3
Convocatie Algemene Ledenvergadering 1995	5
Notulen Algemene Ledenvergadering 1994	7
Jaarverslag 1994 secretariaat	11
Straatbeeld in Vlaardingen 1920/1930 - <i>P. Borsboom</i>	19
Excursie	32
Geschiedenis in Zuid Holland	33
Boekbespreking	34
Lezingen	36
Oproep Lezingencommissie	37

Foto omslag

Eén van de vele ambulante handelaren die in de dertiger jaren het straatbeeld mede bepaalden: melkhandelaar Dijkshoorn, in 1935 geportretteerd op een natte Markt.

REDACTIONEEL

Veranderingen. Alles verandert, groeit, evolueert. Stilstand is achteruitgang. Maar toch, vroeger was alles beter. Is dat zo? Terugkijkend naar het verleden, en in Tijd-Schrift doen wij dat voortdurend, bestaat vaak de neiging om het bestaan en de omstandigheden van toen te romantiseren. Nostalgische plaatjes, bijvoorbeeld van het visserijbedrijf, of oude, verdwenen, 'rustieke' straatjes, dragen daar niet in het minst toe bij. Toch hebben we het, althans in materieel opzicht, nog nooit zo goed gehad als nu. Het hoofdartikel van deze aflevering van Tijd-Schrift, het eerste deel van een beschrijving van het straatbeeld in de jaren '20/'30 door Piet Borsboom (deel 2 volgt in TS 56), biedt enerzijds genoeg stof tot het ophalen van 'romantische' herinneringen, maar wijst anderzijds ook op de harde en comfort-loze realiteit van het dagelijks bestaan. Wat dit stuk ook duidelijk maakt, is, dat wat er ook allemaal in Vlaarding en is veranderd sinds die tijd, het meeste toch zeker veranderingen ten goede zijn geweest. De voorzitter van onze HVV, Wout den Breems, komt daar in zijn 'nieuwjaarsboodschap' ook op terug.

In deze aflevering van Tijd-Schrift treft u tevens de jaarstukken aan t.b.v. de Algemene Ledenvergadering op 28 maart a.s. Wilt u meepraten en meebeslissen over het beleid van de vereniging, dan mag u deze bijeenkomst niet missen!

Tot slot nog een tweetal verontschuldigen. In het vorige nummer van Tijd-Schrift plaatsten wij een stukje over een ingezonden brief over de bewoner van één van de villa's aan het Verploegh Chasséplein. De schrijfster had de naam van de dokter in kwestie, dokter Broers, correct opgegeven, maar ondergetekende had deze verkeerd overgenomen. Excuses hiervoor. De tweede verontschuldiging betreft het te groot gebleken optimisme van, alweer, uw eindredacteur met betrekking tot het tijdstip van uitkomen van het boekje over Hendrik van Minnen. Het duurde helaas langer dan ingeschat, maar intussen is het op 7 februari toch met enig ceremonieel gepresenteerd en nu dus wel volop verkrijgbaar.

De redactie wenst u veel lees- en kijkplezier met Tijd-Schrift 55!

Eric van Rongen, eindredacteur

VAN DE VOORZITTER

Al eerder schreef ik u, dat het de HVV voor de wind gaat, dat we een bloeiende vereniging zijn en dat de belangstelling voor de Vlaardingse historie groeiende is.

Nog steeds kunnen we ons in deze zaken verheugen. Tegelijkertijd voelen we als bestuur de druk de activiteiten van de vereniging te continueren, uit te breiden en waar nodig vernieuwingen door te voeren. Wat betreft dit laatste: de nieuwe opzet waarmee we in 1994 met Tijd-Schrift van start zijn gegaan, onder de eindredactie van Eric van Rongen, kan geslaagd genoemd worden. Het vele werk van de redactie wordt dan ook zeer gewaardeerd.

Het Historisch Jaarboek 1994 was weer prima verzorgd. Een woord van dank aan de leden van de commissie die het heeft samengesteld is hier zeker op zijn plaats. In het bijzonder wil ik hier Jan van Hees noemen, de coördinator van de commissie, die te kennen heeft gegeven na vijf jaar deze 'sjouwersrol' aan een ander te willen overdragen. Jan, zeer veel dank voor het vele werk dat je hebt verzet. Het bestuur prijst zich gelukkig de heer Ary Maarleveld, oud-wethouder van de gemeente Vlaardingen, te mogen verwelkomen als nieuwe coördinator. Wij wensen hem en de commissieleden veel succes.

Vernieuwingen van een ander kaliber vinden momenteel plaats in het stadscentrum. Historische veranderingen. Nog maar nauwelijks bekomen van de aanslagen uit de zestiger jaren, is het centrum nu wederom het toneel van een onstuimige ontwikkeling. Moderne torenflats bepalen straks het beeld van het Vlaardingse stadshart. De toren van de Grote Kerk aan de Markt, die nu nog fier boven alles uitsteekt, zal het straks af moeten leggen tegen enorme kolossen aan het Veerplein. Vernieuwingen, natuurlijk, stilstand is achteruitgang, maar helaas wordt de nog maar beperkte historische omgeving onder invloed van al dat nieuwe danig aangetast. Juist die historische elementen kunnen nog de rust en sfeer geven die voor de aantrekkingskracht voor Vlaardingen zo belangrijk zijn. We zullen als Historische Vereniging waakzaam moeten blijven.

Een bijzonder record dat op de valreep van 1994 nog gehaald werd, was dat de Historische Vereniging haar 1167e lid kon inschrijven. Dit aantal was nog niet gehaald in de geschiedenis van de vereniging. Door natuurlijk verloop, dat meestal bij de aanvang van een nieuw verenigingsjaar plaatsvindt, zakte dit aantal weer, maar een aftrek- en optelsommetje laat ons zien dat we het jaar 1995 zijn gestart met 1152 leden. Het gaat dus goed met de Historische Vereniging Vlaardingen, maar het kan altijd beter! Nieuwe leden zijn altijd welkom. Hoe meer leden, met des te meer kracht kan de vereniging zich inzetten voor een ontwikkeling van de stad die recht doet aan wat er nog aan historische kenmerken aanwezig is. Bovendien, voor een slechts bescheiden lidmaatschapsgeld krijgt men èn een Historisch Jaarboek èn vier afleveringen van het verenigingsblad *Tijd-Schrift*. Geen slechte investering dus!

Tot slot nog iets over de statuten van de vereniging. De HVV is opgericht op 20 januari 1967 en is aangegaan voor de tijd van 29 jaar, zodat zij zal eindigen op 20 januari 1996. Het verlengen van deze periode is een goede gelegenheid om de statuten te herzien en aan te passen aan de huidige tijd. Het bestuur heeft voorstellen voor een aantal aanpassingen geformuleerd. De huidige statuten en de voorgestelde wijzigingen zullen t.z.t. in *Tijd-Schrift* worden gepubliceerd en het bestuur wil ze daarna graag met u op een aparte ledenvergadering bespreken. Maar eerst hoop ik u, bij leven en gezondheid, bij de 'gewone' algemene ledenvergadering op 28 maart a.s. te kunnen verwelkomen in wooncentrum Hoylede aan de Churchillweg.

Met hartelijke groet,

Wout den Breems

Administratiekantoor Verhagen

Gespecialiseerd in **Verenigingen van Eigenaren**, voor de Historische Vereniging Vlaardingen etiketten en acceptgirokaarten!

Menadostraat 33 - 3131 JK - Vlaardingen - 4342390

CONVOCATIE VOOR DE ALGEMENE LEDENVERGADERING 1995

Het bestuur van de Historische Vereniging Vlaardingen nodigt de leden uit tot het bijwonen van de Algemene Ledenvergadering, die plaats vindt op dinsdag 28 maart 1995 in het Wooncentrum Hoylede, Churchillsingel 623 (tegenover de grote PTT-telefooncentrale). De bijeenkomst vangt aan om 19.30 uur.

AGENDA

- 1 Opening door de voorzitter
- 2 Ingekomen stukken
- 3 Notulen Algemene Ledenvergadering van 29 maart 1994
(zie pagina 7 van dit Tijd-Schrift)
- 4 Jaarverslag secretariaat (zie pagina 11 van dit Tijd-Schrift)
- 5 Financieel verslag 1994 en begroting 1995 (los bijgesloten)
- 6 Verslag Kascontrolecommissie en benoeming nieuwe
Kascontrolecommissie
- 7 Bestuursverkiezing (zie onderstaande toelichting)
- 8 Mededelingen van het bestuur
- 9 Rondvraag
- 10 Sluiting

Bij agendapunt 7: bestuursverkiezing:

Reglementair aftredend zijn de heren J. van Hees en E. van Rongen. Zij hebben zich herkiesbaar gesteld.

Na de pauze, omstreeks 20.30 uur, houdt de heer H. van der Lee de lezing 'J. Buis - 60 jaar geleden de eerste Rode wethouder in Vlaardingen'.

We zijn net zo thuis in de buurt als u

De Rabobank is een bank met een idee. Het idee dat je samen sterk bent. De Rabobank heeft als geen ander een traditie van samenwerken en bouwen aan relaties. Het is een bank van mensen vóór mensen.

Dat merkt u al snel in het persoonlijke contact. Elke Rabobank staat midden in de samenleving. Daarom zijn we vaak betrokken bij activiteiten in het bedrijfsleven, verenigingen en scholen. We weten wat er leeft, ook als het niet om bankzaken gaat. Kortom, we zijn een bank die net zo thuis is in de buurt als u.

Rabobank

RABOBANK SCHIEDAM - VLAARDINGEN

NOTULEN VAN DE ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN DE HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN GEHOUDEN OP 29 MAART 1994

De voorzitter, de heer W.C. den Breems, opende de 27e Algemene Ledenvergadering, die door 75 leden werd bezocht. Hij constateerde dat de vereniging terug kan zien op een goed jaar. Ook op een periode waarin veel is gepasseerd.

“Regelmatig werd via pers en omroep melding gemaakt van diverse activiteiten, zoals de zeer goed bezochte lezingen, de afronding van het geslaagde project van de ANWB-panelen en de berichtgeving over de verbouwing van het Weeshuis, waarin de rol van de vereniging duidelijk naar voren werd gebracht”, aldus de voorzitter. In het kader van het plan ‘De Nieuwe Tuinen’ refereerde hij aan de commissie Stad en Monument. “Deze groep mensen zet zich in voor al die zaken en fungeert als een goede gesprekspartner in dezen en bepaalt daardoor ook mede het gezicht van de vereniging.”

Als plannen voor de toekomst noemde hij onder meer de verdere uitbouw van het vernieuwde Tijd-Schrift, de doorgaande zoektocht naar een eigen onderkomen en het op touw zetten van een ledenwerfactie. “Ik heb al eerder opgemerkt, 1135 leden voor een stad als Vlaardingen is mager.” Hij sloot zijn openingswoord als volgt af: “Ik spreek de hoop uit dat wij als bestuur u in goede gezondheid kunnen blijven bieden wat u van ons gewend bent.”

Als ingekomen stukken meldde de secretaris berichten van verhindering van de heren J. van Hees en J.A.C. Mathijssen.

De vergadering hechtte haar goedkeuring aan de notulen van de Algemene Ledenvergadering van 23 maart 1993 en aan het jaarverslag van het secretariaat.

Met betrekking tot het financieel verslag 1993 en de begroting 1994 werd het volgende opgemerkt.

De heer F.W. Assenberg wilde nadere informatie over de post 'Reserve auteurschap' ten bedrage van f 7000,- in de Balans per 31-12-93. De penningmeester antwoordde dat deze post bedoeld is voor bijdragen aan door de HVV uit te geven publikaties en dat de post 'Historische publikaties' opgevoerd is om het eventueel wegvallen van de subsidiëring van het jaarboek door de gemeente Vlaardingen op te vangen.

Naar aanleiding van de post 'Draagbare computer' ten bedrage van f 3226,05 op de Staat van baten en lasten 1993 vroeg de heer A. Wapenaar zich af of een dergelijke niet-begrote uitgave buiten de toestemming van de Algemene Ledenvergadering mag worden gedaan. Het voorstel om voor soortgelijke gevallen de begroting uit te breiden met een post 'Onvoorzien', die maximaal 10% van de totale uitgaven zal omvatten, werd door de vergadering goedgekeurd.

Tevens ging de vergadering accoord met het voorstel van de heer A.J. Stahlie om de bezittingen van de vereniging vast te leggen in een inventarislijst.

Hierna werd goedkeuring gehecht aan het financieel verslag 1993 en de begroting 1994.

De leden van de Kascontrolecommissie, de heren A.C. Bouwman en A. Hofman, hadden de kas gecontroleerd en in orde bevonden. Hierna werd de penningmeester decharge verleend.

Tot nieuwe leden van de Kascontrolecommissie werden benoemd de heren F.W. Assenberg en A.J. Stahlie. De heer J.A. Andriessen werd benoemd tot plaatsvervangend lid.

Alvorens over te gaan tot de bestuursverkiezing nam de voorzitter, onder luid applaus van de aanwezigen, afscheid van mevr. E.C. van der Vlis-Dijkema, die 12 jaar lang deel uitmaakte van het bestuur.

De reglementair aftredende bestuursleden, de heren J.A.C. Mathijssen, A. Ouwendijk en W. van de Wetering, werden herkozen.

Bij het agendapunt 'Mededelingen van het bestuur' noemde de voorzitter de introductie van een jeugdlidmaatschap tot de leeftijd van 25 jaar, met een op dit moment vastgestelde contributie van f 25,-.

Betreffende de ledenwerfactie meldde hij dat die zich niet alleen tot de regio zal beperken, maar dat het bestuur ook landelijk gaat werken. Tevens worden er contacten gelegd met verenigingen van emigranten.

De bijeenkomst voor de nieuwe leden zal plaats vinden in het eerste kwartaal van 1995.

Tijdens de rondvraag werd aandacht gevraagd voor een mogelijk nauwere samenwerking met de Vereniging Vrienden van het Visserijmuseum. De voorzitter constateerde dat er hele goede contacten bestaan. Met behoud van eigen identiteit staat onze vereniging altijd open voor gezamenlijke initiatieven.

Niets meer aan de orde zijnde, sloot de voorzitter de Algemene Ledenvergadering om 20.00 uur.

MAKELAARDIJ

Bemiddeling bij:

*Koop en verkoop
Huur en verhuur
Hypotheken*

**Taxaties
Beheer**

Alle verzekeringen

Schiedamseweg 26 Vlaardingen
Telefoon (010) 434 38 44
Telefax (010) 435 93 34

**1e VLAARDINGSE
HYPOTHEEKCENTRUM BV**

SCHIEDAMSEWEG 26
POSTBUS 188
3130 AD VLAARDINGEN
Tel. 010 - 4358662

H. van Toor JZN Distilleerderij BV

is één van de laatst overgebleven ambachtelijke distilleerderijen.

Onze meest bekende specialiteiten zijn
Schelvispekkel, Kandeel, Kaneellikeur, Advocaat,
Boerenjongens en Boerenmeisjes.

In Vlaardingen en Schiedam zijn deze produkten o.a.
te koop bij de volgende slijterijen:

"De Wijnoogst", Loper 22, Vlaardingen

"De Bourgondiër", Bilitonlaan 96 Vlaardingen

"Groenoord", Laan van Bol'Es, Schiedam

■ NIEUWBOUW

■ RENOVATIE

■ ONDERHOUD

 WERNER
AANNEMINGSBEDRIJF BV

4e Industriestraat 33,
Postbus 136,
3130 AC Vlaardingen
Telefoon: 010 - 4358844

heto
schoonmaakbedrijf b.v.

J.H. van 't Wout

Industrieweg 16
3133 EE Vlaardingen

Tel.: (010) 435 51 66
Fax: (010) 435 04 76

JAARVERSLAG EN OVERZICHT ACTIVITEITEN

Het totaal aantal leden bedroeg bij het opstellen van dit verslag 1154. Gedurende het verslagjaar konden wij 55 nieuwe leden aan ons bestand toevoegen. Om diverse redenen werden 43 lidmaatschappen per 1 januari 1995 niet verlengd.

De Algemene Ledenvergadering werd gehouden op 29 maart 1994 in het Wijkcentrum Holy. Het verslag van deze bijeenkomst is te vinden op pagina 7 van dit Tijd-Schrift.

Het bestuur kent sinds de Algemene Ledenvergadering de volgende samenstelling:

W.C. den Breems, *voorzitter*

W. van de Wetering, *vice-voorzitter*

C.J. Hart, *secretaris*

J.J. Westerdijk, *penningmeester*

J. van Hees

J.A.C. Mathijssen

A. Ouwendijk

E. van Rongen

Het bestuur vergaderde het afgelopen jaar zeven maal.

In het jaar 1994 was de Historische Vereniging Vlaardingen onder meer aanwezig bij de uitreiking van de Geuzenpenning 1994, openingen van exposities in het Streekmuseum en het Visserijmuseum, de onthulling van de nieuwe gaper bij apotheek Backer, de uitreiking van het waarderingsteken d'Akerboom 1994, de opening van het voormalig Weeshuis, het slaan van de eerste paal voor het project Museumkade en de opening van de uitbreiding van het Stadsarchief.

Een aparte vermelding verdienen de presentaties die werden gegeven bij D66, CDA en Rotary.

Historisch Jaarboek

De presentatie van het Historisch Jaarboek Vlaardingen 1994 (18e jaargang) vond plaats op 15 november 1994 ten kantore van de VSB Bank Schiedam Vlaardingen N.V., Schiedamseweg 12/3. Het eerste exemplaar van het jaarboek was bestemd voor de districtsdirecteur van de bank, de heer G.N. Steenkamer, die het ontving uit handen van de auteur van het omslagartikel 'Lenen, lenen - betalen', de heer J.A.C. Mathijssen. Het tweede artikel handelt over de heer J. Buis, de eerste SDAP-wethouder van Vlaardingen, en werd geschreven door de heer H. van der Lee. De heer P.J. Westerdijk sluit het artikelendeel af met de tweede aflevering van het verhaal van de stadsrechten van Vlaardingen.

De kronieken bestrijken in deze uitgave de jaren 1943 en 1993. De samenstelling werd verzorgd door de heer M.A. Struijs (1943) en mevrouw M.A. van Papenveld-Hörst (1993).

Voorts bevat het jaarboek jaarverslagen van de Archeologische Werkgroep Helinium, de Historische Vereniging Vlaardingen, het Stadsarchief Vlaardingen en het Streekmuseum Jan Anderson.

Lezingen

Op 25 januari werd de rij geopend door een avond over een interessante, maar tijdrovende hobby: genealogie. Daarover vertelde bestuurslid en stadsarchivaris de heer J.A.C. Mathijssen aan een geboeid 65-koppig gehoor. Behalve bijbehorend beeldmateriaal, kwam aan het einde ook nog even de 'techniek' van de laatste jaren aan de orde - een hoofdstuk apart.

De tweede bijeenkomst van de 'trilogie' rond de Grote Kerk werd gehouden op 1 maart. De onderwerpen van deze avond waren 'Willibrordus en de Hollandse kerken', waarvoor de stadsarcheoloog de heer J.P. ter Brugge tekende, en 'Chronologie van de Grote Kerk', in woord en beeld verhaald door de heer M.A. Struijs, beheerder van de Vlaardingse Topografisch-historische Atlas. Zo'n 75 personen waren in de Grote Kerk (die aan Willibrordus is gewijd) aanwezig.

Op 29 maart vond de Algemene Ledenvergadering plaats, deze maal in het Wijkcentrum Holy. Na deze bijeenkomst nam het aantal aanwezigen toe van 75 tot zo'n 135, die vol aandacht luisterden en keken naar de dia-lezing

over 'Het rijke verleden van Holy' door de heer F.W. van Ooststroom, bestuurslid van de Midden-Delfland Vereniging. Het was voor velen weer een avond vol herinneringen aan hoe we het vroeger nog gekend hebben.

'Eendenkooien en het kooibedrijf in Nederland' was de titel van de lezing die op 26 april werd gehouden in kampeerboerderij De Hoogkamer, aan de rand van het Midden-Delfland recreatiegebied. Landelijk eendenkooikenner de heer J.J.H.G.D. Karelse uit Nieuwegein vertelde aan 40 toehoorders alle wetenswaardigheden over heden en vooral verleden van het kooikersbestaan, daarin voor wat betreft de lokale omstandigheden bijgestaan door de beheerder van de Vlaardingse (Natuurmonumenten-)eendenkooi, de heer J. Hofman. De aanwezigen werden tevens uitgenodigd voor een bezoek aan de Vlaardingse kooi.

Op 24 mei bezochten 30 leden een zeer interessante en leerzame bijeenkomst in de pastorie van de H. Joannes de Dooperkerk, ter voorbereiding op de excursie naar Willemstad. Drs. J.P.C.M. van Hoof, wetenschappelijk medewerker bij de sectie militaire geschiedenis van de Koninklijke Landmacht, vertelde vele wetenswaardigheden, niet alleen over het oude stadje, maar ook over de fortificatie van de Hollandse Waterlinie. Hierover heeft hij ook een boek geschreven.

De laatste bijeenkomst in het 'drieluik' over en in de Grote Kerk werd gehouden op 25 augustus. Dit keer stonden het -met echowerk verrijkte- Van Peteghem orgel en de toren centraal. De 35 aanwezigen werden in twee groepen verdeeld, waarna de ene groep door de heer A.M. Thurmer (lid van de lezingencommissie en van het ServiceTeam VVV Vlaardingen) de historie van de huidige kerktoeren en zijn voorgangers kreeg voorgeschoteld, terwijl de tweede groep weer gesplitst werd met het oog op twee halve programma's: een dia-lezing over het orgel (met speciale aandacht voor het echowerk), door student kunstwetenschappen (vakgroep musicologie) aan de universiteit van Gent, de heer J. Zoutendijk (zoon) en een bezoek met uitleg en demonstratie van het orgel zelf door de vaste organist, de heer A. Zoutendijk (vader). Na de pauze wisselden de groepen van inleider.

De heer A.J. van Bommel (lid van de commissie Stad en Monument en adviseur van 's-Rijks Bouwmeester) vertelde op 27 september over de morfologie van Vlaardingen: hoe het als dorp ontstond, hoe het stratenplan zich in de loop der eeuwen ontwikkelde, welke de achtergronden waren bij de uitbreidingsplannen van de stad tot aan de dag van vandaag. Ongeveer 55

personen woonden deze lezing bij.

Een bijzondere avond was het 'uitstapje' naar het in mei geopende Archeologisch en Bouwhistorisch Museum Hoogstad, waarvan de staf de bezoekers op 27 oktober zeer gastvrij ontving. Gezien de grote belangstelling (55 personen) in verhouding tot de wat beperkte ruimte, werd ook op deze avond de groep gesplitst. Helinium voorzitter en secretaris van het museum, de heer J.P. ter Brugge, verteld aan de hand van dia's over de 'praktische' archeologische activiteiten in de afgelopen 35 jaar in Vlaardingen, die onder meer een hoogtepunt vonden in de 'ontdekking' van de wereldberoemde Vlaardingen-cultuur en in de vestiging van dit museum. De andere groep bezocht onder leiding van de heer L. Havelaar, één van Helinium's leden van het eerste uur, de bijzondere en indrukwekkende diorama's, die stuk voor stuk een typerend overzicht geven van vier tijdvakken uit de Vlaardingse historie.

De laatste bijeenkomst van het jaar, op 22 november, werd verzorgd door Luchtmacht Luitenant-Kolonel b.d. A.P. de Jong. Hij woonde tot en met de oorlogsjaren in Vlaardingen en vertelde op boeiende wijze over zijn oorlogsjeugd-herinneringen in onze stad. De nadruk lag op het 'vlieggebeuren' en op de hongerwinter van '44/'45. Na de pauze werden er enkele films over die tijd vertoond. Zo'n 155 personen hebben deze avond teruggekeken naar deze ook voor Vlaardingen zo moeilijke periode.

Excursies

In 1994 vonden er weer twee excursies plaats.

Op zaterdag 11 juni bezochten 36 leden en belangstellenden Willemstad. In deze voormalige vestingstad aan het Haringvliet werd na een koffiepauze de groep gesplitst en begon onder leiding van leden van onze zustervereniging, de Heemkundekring Willemstad, een uitgebreide rondwandeling. Op het programma stond ook een kort bezoek aan het Mauritshuis, thans in gebruik als gemeentehuis. Na de lunch in restaurant Bellevue kon een ieder de stad op eigen gelegenheid verkennen. Zo was het mogelijk de bastions, het stadje zelf, of de Koepelkerk (de eerste Protestantse kerk in ons land) te bekijken. Dankzij het stralende weer en de enthousiaste begeleiding van enkele bestuursleden van de Heemkundekring was het een zeer geslaagde dag.

In het najaar had de excursiecommissie in samenwerking met de His-

torische Vereniging Maassluis op 24 september een rondleiding georganiseerd in de Grote Kerk van Maassluis. De deskundige en inspirerende uitleg van de koster maakte dat de deelnemers dit gebouw met heel andere ogen gingen zien. De 25 aanwezigen hadden dan ook geen spijt van het zatermorgenbezoek aan onze buurgemeente.

Open Monumentendag

Op zaterdag 10 september werd ook in Vlaardingen (alweer voor de vijfde maal) deelgenomen aan de activiteiten rond de landelijke Open Monumentendag. Een voorbereidingscommissie, bestaande uit vertegenwoordigers van het bestuur van de HVV, de commissie Stad en Monument, Helinium/stadsarcheoloog, de Vrije Academie (in het kader van het thema 'Beelden in de stad'), de VVV Vlaardingen en het ServiceTeam VVV Vlaardingen, had met de plaatselijke Open Monumentendag coördinator een aantal aardige activiteiten opgezet. Zo werd een boekje uitgegeven met beschrijvingen van historische wandelingen in de Oostwijk ('Het land van de Ambachtsheer' was dit jaar in Vlaardingen het thema van deze dag) en konden deze wandelingen individueel maar ook met leden van het ServiceTeam worden gemaakt. In de zaal Harmonie was er een rustpunt ingericht met een tentoonstelling over het thema-gebied en een doorlopende vertoning van de HVV videoband over monumentaal Vlaardingen (te bestellen bij het secretariaat van de HVV). Op enkele lokaties waren er 'open-huis' activiteiten en er was zelfs een boottocht georganiseerd over de Maas, die de Open Monumentendag activiteiten in Vlaardingen en Schiedam aan elkaar koppelde.

Helaas kwam een aantal activiteiten die dag niet echt uit de verf. Voor een groot deel was dit zeker toe te schrijven aan het slechte weer en de magere voorpubliciteit in de lokale pers. Dit alles heeft de inzet van het organiserend team echter niet negatief beïnvloed: men is al druk bezig met de voorbereidingen voor Open Monumentendag 1995.

Commissies

Wederom was het een actief jaar voor de commissies van de Historische Vereniging Vlaardingen. Zij zijn samengesteld uit leden en bestuursleden.

Excursiecommissie: M. de Baan, P.J. Westerdijk en W. van de Wetering. Zie hierboven voor een verslag van de commissie.

Commissie Historische Publikaties: mevr. J.K. Bot, C.M.L.P. Bracco Gartner, C.J. Hart, J. van Hees (coördinator) en mevr. E. Verloop. Het redigeren van het Historisch Jaarboek Vlaardingen 1994 was de hoofdtak van de commissie.

Commissie Industrieel Erfgoed (C.I.E.V.): W.C. den Breems, mevr. J.P. de Ligt-Verboon, A.A. Pietersen, W. van de Wetering en M.P. Zuydgeest.

Lezingencommissie: mevr. T. van der Hoek, A. Ouwendijk en A.M. Thurmer.

Zie hierboven voor een verslag van de commissie.

Commissie Stad en Monument: J. Amoureux, M. de Baan, A.J. van Bommel, J.P. ter Brugge, L. Droppert, C.J. Hart, J. de Ligt en J. van der Windt. De eindfase van de verbouwing van het Weeshuis, de Nieuwe Tuinen (gebied Slaavenburg/Dijksteeg), het Stadshart, het 'Gat in de Markt', de Museumkade en de Restauratiepenningen waren de voornaamste aandachtsvelden van de commissie.

Commissie Tijd-Schrift: F.W. Assenberg (vanaf najaar '94), C.J. van den Boogert, W.J.M.A. van Bueren (tot najaar '94), H.J. Luth (tot zomer '94), A. Maarleveld, E. van Rongen.

De commissie vormt de redactie van Tijd-Schrift en heeft zich bezig gehouden met het vullen van en vorm geven aan de eerste vier nummers van Tijd-Schrift-nieuwe-stijl.

Commissie Vissersmonument: W.C. den Breems, D. van Os, M.A. Struijs en M.P. Zuydgeest.

De commissie spande zich onder meer in voor een optimale lokatie van het Vissersmonument.

Woord van dank

Het bestuur wenst wederom zijn dank uit te spreken voor de niet-aflaten-de inzet van de leden van de commissies, de bezorgers van de publikaties en de talrijke vrijwilligers op wie een beroep kon worden gedaan.

Boekhuis den Daak

Veerplein 33-35 - **Vlaardingen** - (010) 4358822

Voor **studieboeken:** (010) 4600066

De boeken over Rotterdam,
Schiedam, Vlaardingen en Maasluis
hebben wij voor u in "huis".

P.A. van der KOOIJ

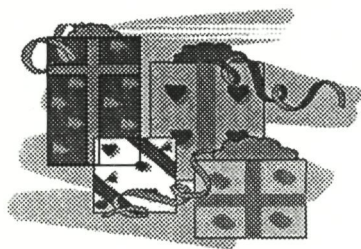

Vlaardingen: Showroom, Kethelweg 24,
telefoon (010) 434 07 22

AART PONTIER BV

Boek en Kantoor
De Loper 11-13
3136 CM VLAARDINGEN
Tel.: 010 - 4743215

Uw boekhandel in VLAARDINGEN

- Moderne Literatuur
- Computerboeken
- Tijdschriften
- Wenskaarten
- Schrijfwaren
- Multi-media
- Handenarbeid
- Fax-service
- Inbinden van rapporten, scripties e.d.
- Graveren van pennen

STRAATBEELD IN VLAARDINGEN 1920/1930

Pieter Borsboom

Het Vlaardingen van nu is in het geheel niet meer te vergelijken met dat uit de periode 1920/1930. Om de veranderingen te kunnen zien moet je die periode hebben meegemaakt. Ik ben bij mijzelf eens nagegaan, hoe ik die tijd ervaren heb.

Het was een moeilijke tijd; er was armoede alom. Diepe indruk hebben bijvoorbeeld de zwart geverfde collectebussen in de Grote Kerk op mij gemaakt. Zij droegen in witte letters het opschrift 'Voor de armen'. Het merendeel van de kerkgangers bestond destijds uit vissersvrouwen en nettenboetsters. Hun mannen, de vissers, vertoefden immers op zee. Velen van de overige kerkgangers waren kleine neringdoenden, die maar wat graag ter kerke gingen met het oog op hun klandizie. Daarnaast waren er middenstanders en een kleine groep van notabelen. Het is dus begrijpelijk, dat die zwarte collectebussen nooit vol raakten. Alom heerste er echter een tekort. In de twintiger jaren was er maar een minimale sociale wetgeving. De werkelozen moesten regelmatig 'stempelen' om een geringe werkeloosheidsuitkering van 'de steun' te ontvangen.

Op straat bewogen zich, naast de vele voetgangers, fietsen, handwagens, kruiwagens en paard en wagens voort. Slechts een enkele keer was daartussen een auto waar te nemen.

Hoe anders is dat alles nu, als ik mijn oudere voeten beweeg over de straten waar eens mijn kindervoeten liepen! Op de plaats van het toentertijd bekende 'Uit en Thuis' staat nu een parkeergarage. Waar eens een waterstokerij was, ligt nu een grote supermarkt. Wie haalt er nu nog bij de kruidenier een half onsje thee, een loodje koffie of een pintje stroop? Men kocht op basis van de ruimte van de geldbeurs. Daar deze toen niet ruim was, werd er mondjesmaat gekocht.

Natuurlijk is er veel meer te vertellen dan ik hier heb gedaan, maar in het kader van dit artikel moesten er keuzes worden gemaakt.

De ochtenden

Zodra het op zondagavond 12 uur was geweest, werd er weer van alles getolereerd. De verplichte zondagsrust was dan namelijk voorbij. Die zondagsrust was een opvallend Vlaardings verschijnsel. Mede door de toen nog zeer besloten gemeenschap, waarin het vissersvolk grote invloed had op het doen en laten, werd hier streng de hand aan gehouden.

Was het echter eenmaal twaalf uur geweest, dan werd er in menig gezin reeds met emmers en teilen gerammeld. De huisvrouwen moesten dan zo nodig de was in het eerste sop zetten, zodat zij de volgende morgen vroeg gelijk met de was konden beginnen. Door de herrie, die hiermee gepaard ging, werden uiteraard de kinderen nogal eens wakker. Dit bracht dan weer veel getier en gemopper in de gezinnen teweeg.

Klokke zes uur kon men het geklepper van de klompen reeds horen. Werklieden die naar hun werk gingen, elkaar met een kort 'Mogge' groetend, om dan snel verder te gaan, hun stikkezakje, samen met de blauwe thee-flap, bungelend aan de arm. Op maandagmorgen kwamen daar dan ook nog de huisvrouwen bij, die met grote spoed op weg gingen naar de waterstokerij om warm water voor de was te halen voor de prijs van 1 (zonder zeep) tot 3 cent per emmer (met een stuk witte zeep). Vaak ook werden er vaatjes warm water gehaald. Die werden dan per kruiwagen vervoerd, zodat men ook al vroeg het geratel van kruiwagens kon horen.

Bij de waterstoker heerste reeds vroeg in de morgen een grote drukte van kwebbelende vrouwen. Niet alle huisvrouwen hadden namelijk evenveel haast om naar hun wasgoed terug te gaan! Vaak moesten eerst de nieuwtjes van de voorbije week worden besproken. Was voor de vissers de Visbank de plaats waar de praatjes los kwamen, voor de vrouwen was dat de waterstokerij. Dan werd er bijvoorbeeld verteld welke buurvrouw in verwachting was, of er werd naar gegist, daar men geen maandverband aan de waslijn had zien hangen. Dan kwamen de geruchten: 'Zou ze over tijd zijn?', daarna het medeleven, alsmede de verzuchting: 'Ik ben blij, dat het mij niet overkomt.' Vervolgens kwamen de andere nieuwtjes, over

ziektes en sterfgevallen, of over welke loggers waren binnengelopen. Hierdoor lieten de nieuwsgierigen maar al te vaak hun beurt bij de waterstoker voorbij gaan.

De waterstoker bracht ook zijn vaatjes warm water wel naar de klanten toe en goot dan voor 10 cent per vaatje het water in de waskuip. In straten als de Struyckstraat, de Falckstraat en de diverse Bierslootstegen, waar men achter de huizen geen buitenplaatsje had, werd de was vóór de deur op de stoep gedaan.

Rond de klok van 8 uur kwam er meer leven in de stad. Dat ging gepaard met klokgelui van de Grote Kerk. De klok van die kerk werd namelijk dagelijks geluid ter aankondiging van de nieuwe dag. Na het gelui onderging het straatbeeld een grote verandering. De schooljeugd kwam met de slaap nog in de ogen de huizen uit. Dat ging gepaard met veel lawaai.

De nachtelijke rust was dan volledig verdwenen. Dat kwam ook door de vele huisvrouwen die naar buiten kwamen om hun matten, kleden en lopers te kloppen, zodat het huisstof in het rond vloog!

In de vele sloppen en stegen die Vlaardingen rijk was, werd de was -met de hand- op de stoep voor de deur gedaan.

Dat kloppen moest vóór 10 uur geschieden, omdat er volgens de politie-verordening na die tijd niet meer op de openbare weg mocht worden geklopt. Dat was zo verordonneerd met het oog op de vele 'negotiemensen' die met hun koopwaar op straat verschenen. (Daarom zag je ook nooit vóór 10 uur een bakkerswagen op straat.)

Zodra de scholen om negen uur de deuren gesloten hadden, keerde de rust op straat enigszins terug. Dat duurde echter op wasdagen niet lang, daar de huisvrouwen dan in de smalle straatjes hun wasgoed met de hand begonnen uit te wringen. Vervolgens werd de was te drogen ophangen aan koorden, die van zonnerak naar zonnerak waren gespannen, of, afhankelijk van de weersomstandigheden, op rekken. Toch moest er vaak van de traditionele wasdag op maandag worden afgeweken. Dat kwam doordat de vaders en/of zonen, die het dagelijks brood op de loggers verdienden, bij tijd en wijle op ongeregelde en dus soms ongunstige tijdstippen in de haven binnenliepen. Dan moesten de vrouwen snel een was doen, omdat alles na drie dagen weer in orde moest zijn, wanneer hun dierbaren weer met de logger naar de visgronden moesten vertrekken.

Alles was voor de wasvrouwen handwerk. Er kwamen in het geheel geen machines aan te pas. Dat kon ook niet eens, want er was nog lang niet overal elektriciteit. Het merendeel van de gezinnen had nog gas- en petroleumverlichting.

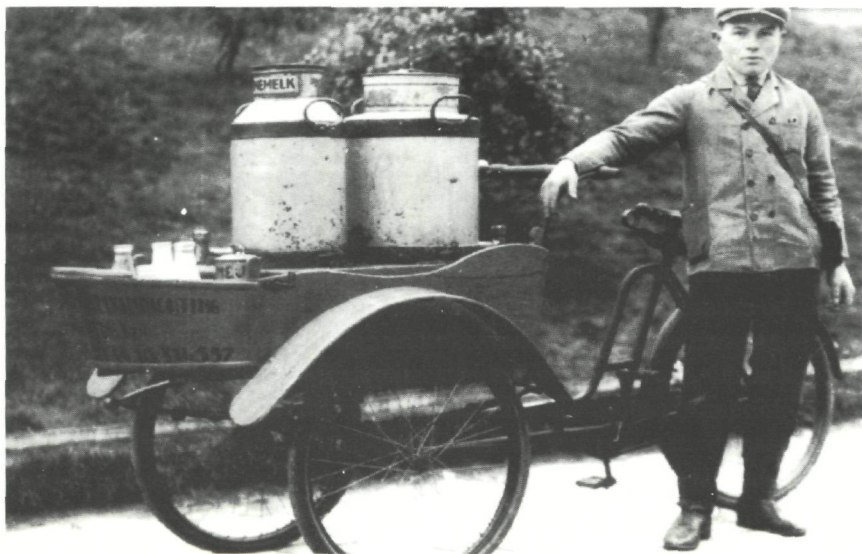
De handelaren

Zodra het tien uur was geworden, verschenen de handelaren op straat: de melkboeren, de groenteboeren en vooral de vele bakkers. De straten boden dan een kleurrijke aanblik door de vele geel geverfde bakkerswagens, waarvan sommige nog een eikehout-motief vertoonden. Er waren vele broodslijters. Iedere categorie stadbewoner had zijn eigen broodbezorger. Geloof maar niet dat een katholiek zijn brood kocht bij een protestantse bezorger en omgekeerd zou een protestant niet bij een katholieke bezorger zijn brood kopen! Onder de protestanten heerste er ook nog eens verdeeldheid, omdat er vele gereformeerde genootschappen waren. Het gevolg was dan ook dat er vaak wel vijf of zes bakkerswagens

tegelijkertijd in één straat aanwezig waren! De talloze broodslijters die op straat verschenen kwamen van verschillende bakkerijen. De grootste broodbakkerijen waren Gebr. Van Tienen, Gebr. Niemandsverdriet en De Voorloper van de Coöperatie. Daarnaast waren er nog vele kleine bakkerijtjes die hun brood trachtten te slijten, zoals Dirk Moerman, Nic. Molendijk, Freek de Wit, Smelik, Simons, Hendriks, Van der Houwen, Don, Van den Burg, Caai, Melchers, Noordegraaf, Schenk, Van Dalen, Scholten, en waarschijnlijk nog wel meer. Verder waren er broodslijters die een eigen klantenkring hadden opgebouwd en voor zichzelf werkten, zoals men dat noemde. Dat waren Brouwer, Zonne, Joost Plomp en, niet te vergeten, de legendarische broodvrouw Krijntje (Broek), die altijd in haar heldere klederdracht de straat opsierde en voor een ieder een goed woordje over had.

Temidden van al die bakkerswagens liepen ook de melkboeren die, net als de bakkers, bij hun geloofsgenoten de litertjes, de kop of de kan melk afleverden. Zij waren ook met velen. Zo had je o.a. Teun de Bruin (de latere wethouder), De Vries, Van der Ende, Van den Berg, Visser, de

Melkboer Bot, blijkens het opschrift op de bakfiets werkzaam bij melk-richting Van den Berg, gefotografeerd onder aan de Maassluisdijk

gezusters Ham (zij hadden een zaak annex melkwinkel op de hoek Dijksteeg/Westnieuwland), de gezusters De Zeeuw, die een zaak annex melkwinkel in de Markgraafstraat hadden, voorts Rangelrooi, Arkestein, Buters, Paalvast, Rodenburg, Zonneveld, Bezemer, de dames Kooi van de Holyweg en Kalisvaart en Van den Berg uit het Ambacht. Vanzelfsprekend ontbraken evenmin de melkbezorgers van de melkfabriek 'Hollandia' met hun prachtige melkwagens. Daar zat het kapitaal, dus kon die fabriek met mooier materieel op de weg verschijnen. Op zeer warme dagen werden de melkkannen op de wagens met helderwitte katoenen hoezen omhuld om de warmte te weren. 's Winters werden wollen omhulsels gebruikt om bevroren tegen te gaan.

Met al het bovengenoemde was de straat nog niet genoeg opgesierd. Ook groenteboeren maakten deel uit van het Vlaardingse straattoneel. Bij deze neringdoenden keken de huisvrouwen niet naar de categorie waartoe zij behoorden, maar letten zij meer op hun budget: de groenteboeren die het goedkoopst waren mochten de groenten leveren. Met name de groenteboeren uit Oud-Beijerland beheersten toen, tot ongenoegen van

Eén van de Vlaardingse groenteboeren, J. de Kok, met de trekhond onder de groentenkar.

hun Vlaardingse collega's, het straatbeeld: zij waren veel goedkoper dan de Vlaardingse groenteboeren. Iedere dag was het een hels lawaai op het Havenhoofd, als de Beijerlandse boot vol Beijerlanders met hun door honden getrokken handwagens arriveerde. De ene hond blafte nog harder dan de andere. Horen en zien verging je van het lawaai. Iedere dag trokken zij tot 's avonds laat door de straten, om dan geheel leeg weer huiswaarts te keren. Een bekend gezegde in die tijd luidde: 'Kijk maar uit, het is een Beijerlander'. Hiermee bedoelde men dat menige Beijerlander wel eens minderwaardige groenten had geleverd, hetgeen genoemde invasie dan ook niet gunstig werd aangerekend.

Het waren niet alleen de Vlaardingse neringdoenden, die de straten bevolkten. Behalve de Beijerlandse groenteboeren kwamen er ook anderen van buiten de stad om hun waren te koop aan te bieden. Zo had je de pantoffelman met z'n zak vol pantoffels, met de hand gemaakt van oude stof op een zool van een stuk oude fietsband. Als deze man aankwam, dan hoorde je dat aan zijn eentonig geroep: 'Huispantoffeeeeels, kwartje een paar'. Het waren natuurlijk geen luxe pantoffels, maar voor de slovende huisvrouwen was het een uitkomst om goedkoop wat aan de voeten te hebben. Op gezette tijden kwam ook de Goudvisjesman met zijn handkar helemaal uit Rotterdam om door de Vlaardingse straten te gaan: 'Goud, goud, goudvis in het aquarium'. Voorts had je negotieman Karel Gulden uit Schiedam, een grote man met een baard. Hoewel hij blind was, kon hij de deuren van zijn klanten toch goed vinden. Het meest verkocht hij veters en katoentjes voor de petroleumstelletjes en vooral lucifers van het merk 'Zwaluw'. Op de donderdagen kwam zeepman Maliepaard met zijn paard en wagen uit Rotterdam om zijn waren aan de man te brengen. Verder waren er ook nog de palingboer en de visboer. De eerste van die twee liep altijd met twee witte geëmailleerde emmers met levende paling onder het roepen van 'Levende paliiiiing'. De jeugd maakte daarvan gebruik door in de pauze van zijn geroep op hun beurt te roepen: 'Wat heb je in je broek?', waarna de palingboer er prompt weer uitgooide: 'Levende paliiiiing'! De verkochte paling werd gewoon op straat voor de deur schoongemaakt, op een plankje werd de paling de kop afgesneden en daarna gevild.

Lorrenboeren waren er ook voldoende. Vaak kwamen zij met de handkar. Bekend was lorrenboer Ensel uit het Westnieuwland. Een andere lorrenboer was Akkerman van de Kortedijk. Hij had een handwagen, maar een andere bekende lorrenboer, Boomsma, kwam met paard en wagen. Hij liep wat ongelukkig en had een bijzondere klagende roep: 'Looiiiiioor'.

Er was maar één schillenboer, of eigenlijk was het een schillenboerin. Dat was Sien van Marion, die dagelijks met haar handkar door de straten kwam. Ze liep nog in klederdracht, maar geheel in het zwart. Ze kon goed loeren met haar arendsogen, want ze wist, dat er veel jongens waren die tussen de schooltijden in met een juten zak schillen ophaalden; zij kon wel eens kwaad worden en schelden dat die jongens in haar wijk zaten.

Er verschenen soms ook zigeuners in de stad. Die sloegen dan hun woonwagenkamp op aan de Maassluissedijk (nu Mozartlaan). Meisjes op blote voeten belden aan de deuren aan om te vragen of men scharen of messen te slijpen had.

Zigeuners op het woonwagenkamp onderaan de Maassluissedijk, ter hoogte van de tegenwoordige Mozartlaan. Voor de Vlaardingse bevolking waren deze donkere, oriëntaalse mensen met hun levende have (let op het aapje op de voorgrond) kennelijk een bezienswaardigheid. Of zou men in de rij staan om zich in een kristallen bol de toekomst te laten voorspellen?

Het gehele straatbeeld, zoals hierboven beschreven, werd opgeluisterd door Hordijk met zijn straatorgel. Je kon op zijn verschijnen de klok gelijk zetten, want hij kwam altijd op dezelfde tijd en op dezelfde dag met zijn pierement. Het gebeurde wel, dat er door sommige jonge dames bij de ten gehore gebrachte muziek werd gedanst. Dat geschiedde echter niet al te vaak, aangezien dansen in de kringen van de vrome Vlaardingers als onzedig werd beschouwd. Wanneer er in een straat iemand was overleden, dan werden de ramen gesloten gehouden en afgeschermd met witte lakens of de zonnerakken werden gesloten. In zo'n situatie kwam de orgelman de straat niet in om zijn deuntje te spelen, uit eerbied voor de overledene. Hij belde dan gewoon huis aan huis aan, roepende 'De orgelman!', om toch zijn centje in het mansbakje te ontvangen.

Tegen het einde van de twintiger jaren waren er verschillende straatorkesten in Vlaardingen te zien en te horen. Eén daarvan droeg de naam 'De Glasblazers'. De muzikanten waren door de Glasfabriek ontslagen glasblazers, die met straatmuziek trachtten in hun levensonderhoud te voorzien. Een lang leven was dat orkest echter niet beschoren. De oorzaak daarvan lag in de conservatieve Vlaardingse leefgewoonten. Velen van die Glasblazers waren 'rood' georiënteerd en gaven hun muzikale krachten ook ten beste bij de Arbeiders Muziekvereniging 'Voorwaarts' en dat werd niet alom gewaardeerd. In de volksmond werden zij ook wel 'De Rooien' genoemd, of 'Het Regenbuitje', omdat de bezetting te mager was om iets moois ten gehore te brengen.

Om half één gingen de meeste werklieden naar huis om daar het middagmaal te nuttigen. Tussen die mannen door liepen de nettenboetsters; ook zij sierden de straten op. Tussen half twee en twee uur togen deze vrouwen weer naar de boetschuren, terwijl de kuipers, haringpakkers en werklieden zich naar hun respectievelijke werkplaatsen begaven.

Behalve de gewone werkdagen, waarvan ik hierboven de dagelijkse beelden heb trachten weer te geven, waren er voor de huisvrouwen ook nog uitgaansdagen. Tenslotte konden zij toch niet de gehele week met het wasgoed opgescheept zitten in een dagelijkse routine van wassen en strijken en weer van voren af aan beginnen. De wekelijkse onderbreking in dat ritme was de woensdag.

Woensdag, marktdag

Woensdag was de marktdag. Ook al behoefde men niets te kopen, men ging toch naar de 'Mart'. Het was een ontmoetingsplaats, daar op de Waal en het Veerplein. De artikelen hadden nog niet de prijzen van tegenwoordig. Je kon 12 potloden of 5 schriften kopen voor een dubbeltje en ga zo maar door, maar de mensen hadden vaak zelfs dat dubbeltje niet.

Het gebeurde een keer dat ter hoogte van bakker Noordergraaf een markt-koopman een zilveren gulden liet vallen. Eén van mijn broers zag dat die gulden in een straatkolk rolde. De koopman zocht er wel naar, maar kon hem niet meer vinden. Mijn broer zei niets, maar toen na afloop van de markt de kramen waren weggehaald, gingen twee van mijn broers naar de bewuste straatkolk, lichtten het deksel ervan en graaiden met z'n tweeën naar de gulden. Onderwijl was 'Piet de Rotterdammer' (dat was zijn bijnaam) uit het nabij gelegen Willemstraatje komen aanlopen. Hij zei: 'Als jullie soms naar die gulden zoeken, dan kan je wel vertrekken, want die heb ik er al uitgehaald.' Mijn broers zeiden niets, maar intussen hadden zij de gulden al in handen gekregen. Zij stonden op, sloten de straatkolk weer af en vertrokken. Zij gingen echter niet ver; op de hoek van de Bothastraat bleven zij stiekem om het hoekje toekijken. En ja hoor, Piet de Rotterdammer ging naar de put toe, maakte die open en begon te graaien naar de gulden, die allang in handen van mijn broers was! Daar is dus danig om gelachen.

De huisvrouwen wandelden niet alleen naar en over de markt; neen, velen van hen gingen ook naar de Markt, toen nog Kerkhof geheten, om bij het Stadhuis naar de talloze trouwpartijen te kijken. Bij de wachtende toeschouwers werden dan vaak gehele families, ten gunste of ten ongunste, doorgelicht. Beschikten de bruidsgasten over mooie en dure koetsen, soms met palfreniers erop, dan vond men dat het dikdoeners waren; het geld kon zeker weer niet op. Ook de kerk werd er bij betrokken. Zouden bruid en bruidegom in de kerk overtrouwen? Of waren ze van verschillende geloofsopvatting? Over hun wederzijdse liefde werd niet gerept, die was maar bijzaak. Belangrijk was ook of men wel of niet in het wit trouwde. Zodra men te horen kreeg dat bruid en bruidegom zo nodig moesten trouwen, dan werd er op het figuur van de bruid gelet. Dan werd er bijvoorbeeld gesmoesd dat zij hard moest lopen.

Nog meer straatvolk

Het waren niet alleen negotiemensen die drukte in de straten brachten. Er reden ook vele ambachtslieden af en aan met hun materialen en gereedschappen. Bijvoorbeeld de stukadoors Glansdorp van de Broekkade en Van der Lugt, de metselaars Arie Baauw en Arie Booy, timmerman J.P. v.d. Linden, Van Zanten en Weerheim, timmerlieden en metselaars, L. Maat en Zonen, timmerman Van der Velden en Gebr. Van Vliet van de Kortedijk. Zo werd de straat opgesierd door diverse aannemingsbedrijven met hun handwagens.

Soms zag men plotseling een torenkijker, Pauw Storm of Aai van Rijn, op de fiets voorbijgaan. Die wilde snel bij de vissersvrouwen aankondigen dat hun mannen in aantocht waren. Dat deden ze, al naar gelang de tijd van binnenkomst, met de roep 'Elf uur buiten'. Als men dan vroeg wie er binnen kwam, noemden ze de naam van de schipper, nooit het

Adriaan Baauw (de jongere broer van metselaar Arie en de vader van de gebr. Baauw van bouwmaterialenhandel Baauw aan de Havenstraat) op de binnenplaats van het bedrijf aan de Vetteoordskade.

nummer van het schip. Aan de naam wist men het nummer van de logger en ook de rederij.

De stadsomroeper kwam vaak in de namiddag zijn nieuws aankondigen met behulp van zijn bekken. Ook de mededeling dat er weer vis aan de Visbank was kon vaak worden gehoord. Men zei dan tegen de kinderen: 'Stil, want Dorus Roos roept om!' (de man heette eigenlijk Dorus Roozenboom, maar de Vlaardingers noemden hem Dorus Roos of kortheidshalve gewoon Roos). Dan klonk zijn bekende roep: 'Vis aan de bank, half acht afslag'. Dan wist de bevolking dat er schol, wijting en kabeljauw werd afgeslagen, nooit haring, want die brachten de haringvis-sers immers zelf mee naar huis. Zo trok Dorus van straat naar straat om het nieuws rond te bazuinen.

In de avonduren was de lantaarnopsteker een vaste verschijning. Weliswaar werden de alom aanwezige gaslantaarns via de gasfabriek automatisch aangestoken, maar er waren toch nog heel wat lantaarns die daaraan geen gehoor gaven. Die werden dan door de lantaarnopsteker op gang geholpen. Met zijn speciale laddertje aan zijn fiets ging hij alle straten af om de weigeraars op te sporen.

Weekend

Op vrijdag en zaterdagmorgen was er weer gegooi en gesmijt met emmers en water en kwamen bezem en ragebol tevoorschijn. De ramen moesten worden gezeemd en het straatje geboend, want in het weekeinde moest alles schoon en netjes zijn. Was dat namelijk niet het geval, dan werd er vaak geroddeld dat men de ramen nog niet had gezeemd of het straatje nog niet had geboend. De huisvrouwen waakten voor dat soort praatjes. Ze gingen geen boodschappen doen als het huis niet op orde was. Dat paste gewoonweg niet, want iedereen keek naar iedereen.

Als het zaterdag was geworden toog een ieder naar de binnenstad, naar de Hoogstraat, Waalstraat, Kuiperstraat en Schiedamseweg, met als middelpunt de Westhavenplaats en de Visbank. Er heerste dan een grote drukte; men kon over de hoofden lopen. De winkels, die tot 10 uur open bleven, waren overvol. 'Passagierende' jongelui lonkten naar elkaar, een eeuwig terugkerende gebeurtenis.

In de gezellige drukte kon men meer dan eens een dronkaard ontwaren. Er waren veel cafés, waar menigmaal een weekgeld werd verkwanseld. Dit werd echter door de Vlaardingse gemeenschap niet getolereerd en dronkaards werden vaak als getekenden door de rest van de bevolking bestempeld. De politie wist echter wel raad met dergelijke lieden. Zij werden zonder pardon opgepakt en opgebracht om ter ontnuchtering te worden opgesloten. Dat ging dan vaak gepaard met veel gejoel van de jeugd, die dit als een verzetje in het dagelijkse leven beschouwde.

De zaterdagavond werd gezien als de uitgaansavond. Men ontmoette dan vele bekenden; men groette elkander of maakte een gezellig praatje. De drukte op zaterdagavond duurde tot twaalf uur, want dan begon de zondag, de rustdag. De straatvegers van de Gemeentelijke Reinigingsdienst verschenen dan op straat om de binnenstad met spoed voor de zondag schoon te veegen.

(wordt vervolgd)

tapijt - gordijnen -
vinyl - zonwering

Hofman
Stoffering

Markt 3, Vlaardingen
telefoon 010 - 4351073

Bergoss
Desso
Parade
Silvester
Bonaparte
Holland Haag
Goudsticker

INTERIEUR

WAARBORG

GOEDE KEUS, BETER GELEGD!

EXCURSIE NAAR LEIDEN

Na het geslaagde bezoek aan Willemstad vorig jaar is de Excursiecommissie op zoek gegaan naar een nieuw reisdoel voor de jaarlijkse dag-excursie van onze vereniging. Voor dit jaar is de keuze gevallen op de Lakenstad, Leiden. In samenwerking met onze zuster-vereniging, de Vereniging Oud-Leiden, zijn we bezig voor die dag een aantrekkelijk programma in elkaar te zetten. Wat we precies gaan doen kunnen we u op dit moment helaas nog niet mededelen omdat we daarover nog in gesprek zijn. In het eerstvolgende nummer van Tijd-Schrift, tijdens de lezing-avonden van de vereniging (denk aan 30 mei a.s.) en in de plaatselijke pers zullen we u zo spoedig mogelijk meer informatie verstrekken.

We zullen weer met een bus gaan en 's morgens om circa 8.45 uur vertrekken vanaf de Hoflaan (gebouw Nutsbedrijven) en om 9.00 uur vanaf het parkeerterrein van het Holy-ziekenhuis (Holysingel) uit Vlaardingen. 's Middags verwachten we rond 17.00 uur weer terug te zijn. Tussen de middag zullen we ergens de lunch gebruiken.

Over de kosten is op dit moment ook nog niets te zeggen. De verwachting is echter dat deze voor leden waarschijnlijk op circa f 37,50 per persoon zullen komen, voor introducés f 42,50 (inclusief lunch).

U kunt zich, onder voorbehoud, al telefonisch bij ons aanmelden.

De Excursiecommissie

M. de Baan, Markt 44

(tel. 010 - 435 0221)

P.J. Westerdijk, Cipressendreef 10

(tel. 010 - 474 0705)

W. van de Wetering, Lijsterlaan 12

(tel. 010 - 434 4649)

GESCHIEDENIS IN ZUID-HOLLAND

De Federatie van Musea in Zuid-Holland geeft een nieuwsbrief *Geschiedenis in Zuid-Holland* uit, een informatiemedium voor lokale geschiedbeoefenaars in Zuid-Holland dat 3 maal per jaar verschijnt. Een proefnummer van dit blad kost f 5,- en kan worden aangevraagd op onderstaand adres. Een abonnement kost f 15,- per jaar.

Het project Geschiedbeoefening in Zuid-Holland (PZGH) is gehuisvest bij de Federatie van Musea in Zuid-Holland. Het PZGH stelt zich tot doel de lokale en regionale geschiedbeoefening in de provincie Zuid-Holland te bevorderen. Eén van de manieren waarop dit wordt gerealiseerd is door het organiseren van cursussen. De komende maanden starten de volgende cursussen:

-*Bronnen in het Rijksarchief betreffende Leiden en omstreken*, 5 lessen, Den Haag, 25 maart, 1, 8, 15 en 22 april 1995, kosten f 75,-.

-*Kaarten en tekeningen*, 3 lessen, Den Haag, 4, 11 en 18 april 1995, kosten f 45,-.

-*Huizenonderzoek*, 6 lessen, Delft, 23 en 30 maart, 6, 13, 20 en 27 april 1995, kosten f 100,-.

-*Onderzoek doen naar de Tweede Wereldoorlog*, 2 lessen, Den Haag, 6 en 20 april 1995, f 30,-.

-*Sporen van nijverheid*, studiedag, Leiden, 25 maart 1995, kosten f 35,-.

Voor meer informatie en aanmelding kan contact worden opgenomen met drs Jan Brugman (adres hieronder). Bij hem is ook het gratis *Cursusoverzicht winter/voorjaar 1995 Musea & Geschiedbeoefening in Zuid-Holland* aan te vragen.

Federatie van Musea in Zuid-Holland

t.a.v. drs Jan Brugman

Postbus 448

2501 CK Den Haag

(bezoekadres Nobelstraat 1e)

Telefoon 070 - 362 4121

BOEKBESPREKING

Een tweetal boeken dat in het vorige Tijd-Schrift slechts met een enkele regel vermeld is, verdient het om uitvoeriger besproken (en aangeprezen!) te worden. Het gaat om de volgende, elkaar gedeeltelijk aanvullende, uitgaven:

Vol en zoet, door M.P. Zuydgeest en J. Borsboom, uitgegeven door de Europese Bibliotheek te Zaltbommel (f 44,50).

Een geschiedenis in woord en beeld van de Nederlandse Noordzeevervisserij tussen 1900 tot 1975. Dit boek dateert al uit 1991, maar het kan geen kwaad om er hier, zeker in verband met het hieronder beschreven meer recentere boek van visserij-kenner Peter Zuydgeest, 'Het zout verzouten', aandacht aan te besteden. Voor wie, zoals schrijver dezes, maar een zeer beperkte kennis van het visserijbedrijf heeft, voornamelijk opgedaan uit de boeken van Fenand van den Oever, is dit boek een ontdekkingsreis. De bloei en neergang van de Nederlandse Noordzeevervisserij in deze eeuw worden in dit fraai uitgevoerde boek in de eerste plaats beschreven in de uitvoerige bijschriften van de meer dan 200 foto's. Het merendeel daarvan heeft de vissersschepen als onderwerp, niet alleen die uit Vlaardingen, maar ook vele uit andere plaatsen van waaruit de Noordzeevervisserij werd bedreven. Van de meeste schepen zijn een korte levensloop en de belangrijkste wetenswaardigheden, zoals bijvoorbeeld de wisselingen van eigenaar, die zeer regelmatig plaatsvonden, beschreven. Uit deze informatie komt de geschiedenis van het visserijbedrijf levendig naar voren. Daarnaast zijn er ook diverse foto's opgenomen van onlosmakelijk met de visserij verbonden bedrijfstakken, zoals de scheepswerven, de kuiperijen, de taanderijen. Naast dit fotografische overzicht van de geschiedenis van de Noordzeevervisserij bevat dit boek nog enkele geschreven bijzondere onderwerpen. Allereerst doet Peter Zuydgeest het registratiesysteem van de vissersschepen uit de doeken en vervolgens beschrijft Frits Loomeyer de opkomst en ondergang van de kotter in de Noordzeevervisserij. In het derde artikel beschrijft Matthijs Struijs wat een Torenkijker zoal deed en geeft daarmee een goede aanvulling op het boek over Hein van Minnen dat onlangs door de HVV is uitgegeven en in Tijd-Schrift 54 al beschreven (Struijs haalt ook verscheidene gedeeltes uit de autobiografie van deze torenkijker aan). Ten slotte geeft

Daan van Os een overzicht van rampen met Maassluisse vissersvaartuigen tussen 1849 en 1925. Hieruit blijkt dat de vis soms inderdaad zeer duur betaald werd!

Al met al is dit een boek dat door de gekozen opzet een over het geheel genomen wat versnipperd en fragmentarisch, maar toch bijzonder boeiend beeld geeft van de geschiedenis van de Nederlandse Noordzeevervisserij in deze eeuw.

Het zout verzouten, door M.P. Zuydgeest, uitgegeven door de Europese Bibliotheek te Zaltbommel (f 49,50).

Een overzicht van het visserijbedrijf te Vlaardingen tussen 1945 en 1992. Net als 'Vol en zoet' was dit boek een ontdekkingsreis, boeiend van de eerste tot de laatste pagina. Het boek begint met een fotografisch overzicht van de volledige Vlaardingse vissersvloot vanaf 1945. Een bonte verzameling vooroorlogse en modernere schepen, waaraan regelmatig veranderingen en verbouwingen plaatsvonden. Om mee te kunnen blijven draaien in het visserijbedrijf was voortdurende aanpassing noodzakelijk. Dan volgt de geschreven naoorlogse geschiedenis van de Vlaardingse visserij. Vanaf de met vele moeilijkheden gepaard gaande wederopbouw na 1945 (alleen al de zoektochten naar de door de Duitsers gevorderde schepen en het weer gereed maken voor de visserij vergen grote investeringen in tijd en geld) tot het uiteindelijk geheel wegsaneren in de jaren zeventig en tachtig. Verder in dit boek nog een aantal uitermate interessante en boeiende beschrijvingen van de haringvisserij met de vleet en de trawlvisserij, de scheepswerven en de taanderijen, de nettenboetsters en de kuisperijen, het afslaglokaal en de haringhandel.

De conclusie die uit dit boek getrokken kan worden is, dat het visserijbedrijf met alles wat daaromheen speelde een hard bedrijf was, waar lang en hard gewerkt moest worden om een toch niet zo dik belegde boterham te verdienen. Anderzijds blijkt er ook een grote trots en liefde voor het vak uit. Ongetwijfeld zullen er mensen zijn die bij het verdwijnen van de visserij uit Vlaardingen geen traan gelaten hebben. Velen zullen het echter toch tot op de dag van vandaag betreuen.

Beide boeken zijn voor wie ook maar enige interesse in de visserij heeft, absolute aanraders!

(E. van Rongen)

LEZINGEN

Het resterende deel van het lezingenprogramma:

Dinsdag 28 maart 1995

We beginnen met de *Algemene Ledenvergadering* (aanvang 19.30 uur, alleen voor leden). Omstreeks half negen volgt dan de, ook voor niet-leden toegankelijke, lezing van deze avond: 'J. Buis - 60 jaar geleden de eerste Rode wethouder in Vlaardingen' door de heer H. van der Lee.

Deze bijeenkomst vindt plaats in Wooncentrum Hoylede aan de Churillsingel 623 (tegenover de grote PTT-telefooncentrale).

Dinsdag 25 april 1995

'Vlaardingen in Oorlogstijd', een lezing door historicus drs Klaas Kornaat, naar aanleiding van het door hem geschreven en eind oktober 1994 uitgebrachte gelijknamige boek. Deze lezing vormt één van de start-activiteiten in het kader van het Herdenkingsprogramma rond '50 jaar bevrijding' en is aangemeld bij de Stichting Nationale Gedenkdagen Vlaardingen.

Aanvang 20.00 uur in de Grote Zaal van de Stadsgehoorzaal aan de Schiedamseweg.

Dinsdag 30 mei 1994

Traditiegetrouw tot slot van het seizoen weer een avond ter voorbereiding van de excursiedag van onze Excursiecommissie. Het doel van ons jaarlijkse 'historisch uitje' is Leiden. Een 'Leiden-kenner' bij uitstek zal ons aan de hand van zeer interessant dia-materiaal inwijden in de geschiedenis van deze stad en haar bezienswaardigheden. Ook belangstellenden die niet aan de excursiedag deelnemen, zijn van harte welkom.

In afwijking van hetgeen in het vorige Tijd-Schrift vermeld stond, wordt deze lezing gehouden in het Dienstencentrum Babberspolder, Rotterdamseweg 174, aanvang 20.00 uur.

OPROEP LEZINGENCOMMISSIE

Vrij baan voor uw historisch onderwerp of hobby

De Lezingencommissie wil graag de avond na de Algemene Ledenvergadering 1996 wijden aan 10-15 minuten durende praatjes over uw 'oude' straat, bedrijf, vereniging, enz. Laat ons eens wat weten! Wij helpen u graag op weg met dia's, enz. U kunt u aanmelden bij A. Ouwendijk, Kortedijk 16-a-b, telefoon 010 - 435 3322.

De auteurs in deze aflevering

Pieter Borsboom (1 mei 1919) kwam na de lagere school in het timmervak terecht bij de Gebr. Van Vliet aan de Kortedijk. Hij kreeg daar een gedegen opleiding en ontwikkelde zich al snel tot voorman-timmerman en later tot gediplomeerd bouwkundig uitvoerder. Toen hij met pensioen ging was hij bijna 50 jaar in het vak werkzaam geweest. Na zijn pensioenering is hij zich gaan wijden aan de geschiedenis van Vlaardingen en die van zijn voorouders. Hij is een directe afstammeling van het bekende geslacht Kikkert. Over één van zijn voorouders, Pieter Kikkert, publiceerde hij eerder in Tijd-Schrift, maar ook en vooral schreef hij artikelen over zijn herinneringen aan Vlaardingen in vroeger tijden, o.a. het dikste Tijd-Schrift ooit verschenen, 'De timmerwinkel', over zijn werkzaamheden bij de Gebr. Van Vliet. Misschien heeft hij het schrijven geërfd van zijn voorouders, die eters, dichters en letterkundigen waren, alhoewel hij zichzelf geen letterkundige, maar bouwkundige vindt.

Verantwoording foto's

De foto op p.21 is afkomstig uit het Streekmuseum Jan Anderson en die op p. 29 van T. Baauw. De overige foto's komen uit het Stadsarchief Vlaardingen.

